

ตลาดไฟฟ้าเสรี (Merchant Power Market) เทรนด์ที่น่าจับตาของธุรกิจพลังงานโลก

เคยสงสัยกันไหมว่า ไฟฟ้าที่มนุษย์มีใช้กันทุกวันทั้งคืนมาจากไหน ทุกคนจะมีโอกาสเข้าถึงไฟฟ้าที่มี **ความเสถียร ไม่ตก ไม่ดับ และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม** ได้ง่ายหรือเปล่า หรือมีวิธีการใดที่เราจะใช้ไฟฟ้าใน **ราคาที่สะท้อนต้นทุนที่แท้จริง** ได้บ้าง

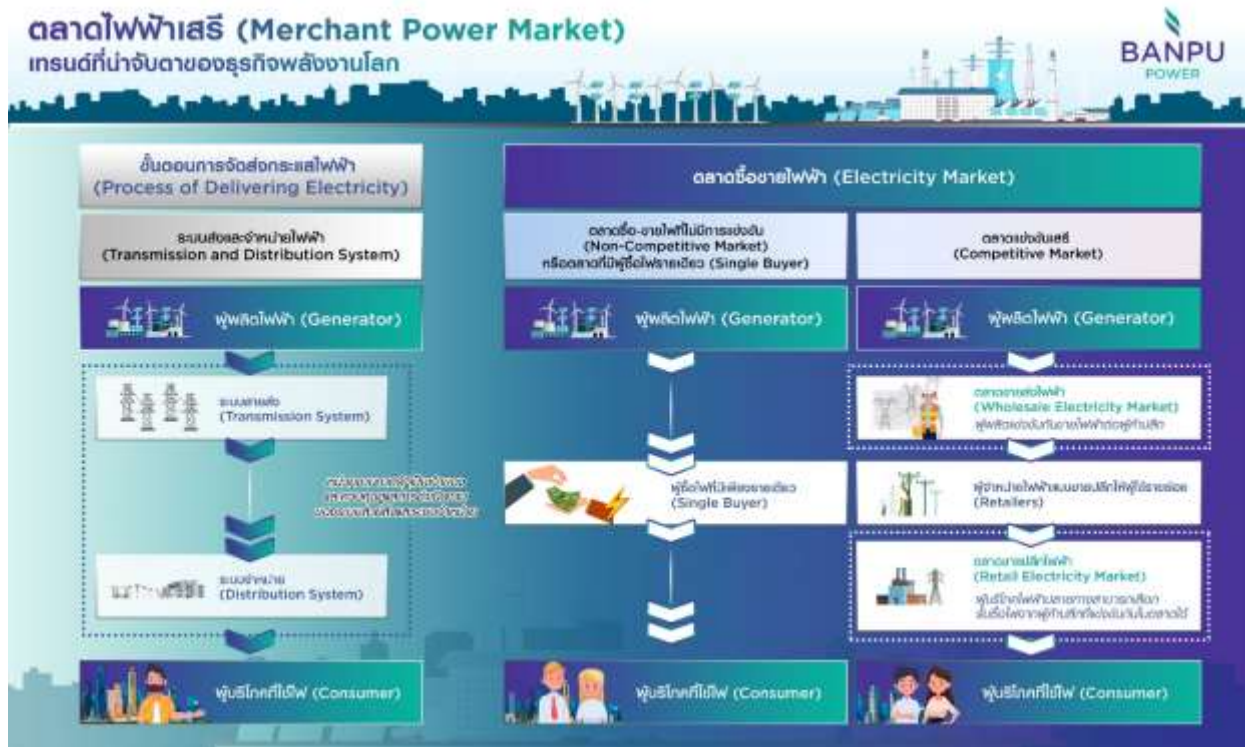
“การผลิตไฟฟ้า” เป็นอีกหนึ่งภาคอุตสาหกรรมที่ต้องเข้าสู่โหมดปรับตัวและเปลี่ยนแปลงเพื่อตอบโจทย์ **ด้านการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิอากาศ** จากนโยบาย Net Zero หรือการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ที่นานาประเทศออกมาประกาศเจตนารมณ์ ขณะเดียวกันก็ยังคงต้องสร้าง **เสถียรภาพในการผลิตและจ่ายกระแสไฟฟ้า** ให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค ควบคู่ไปกับการสร้างผล **กำไรให้มั่นคง** ในฐานะผู้ดำเนินธุรกิจที่ต้องส่งมอบผลตอบแทนให้แก่ผู้มีส่วนได้เสีย ด้วยเหตุนี้ ระบบโครงสร้าง **การผลิตและจำหน่ายไฟฟ้า** ตลอดจนตลาดการซื้อขายไฟฟ้าที่มีอยู่ในวงการไฟฟ้าจึงเป็นประเด็นที่น่าศึกษา **เรียนรู้** หากเราทุกคนต่างต้องการพลังงานไฟฟ้าที่มีคุณภาพ กล่าวคือ **ตอบโจทย์ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม**

ใครเป็นใครในตลาดไฟฟ้า

สำหรับตลาดซื้อขายไฟฟ้าทั่วไป กว่าที่ไฟฟ้าจะส่งต่อมาถึงประชาชน มีผู้ที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทาน **5 กลุ่ม** ได้แก่ ผู้ผลิตไฟฟ้าภาครัฐและเอกชน ซึ่งเป็นผู้ผลิตทั้งรายใหญ่ (IPP - Independent Power Producer) **รายเล็ก (SPP - Small Power Producer) และรายเล็กมาก (VSPP - Very Small Power Producer)** ผู้ดูแล **ระบบสายส่งที่รับไฟจากผู้ผลิต** ผู้จำหน่ายและแจกจ่ายไปยังพื้นที่ต่างๆ ผู้จำหน่ายไฟฟ้าแบบขายปลีกให้ผู้ **ขายย่อย** สุดท้ายคือ **ผู้บริโภคที่ใช้ไฟฟ้า**

ในกรณีที่ไฟฟ้าเป็นสาธารณูปโภคที่บริหารโดยภาครัฐ รัฐบาลจะรับซื้อไฟฟ้าที่ผลิตได้ทั้งหมดเพื่อนำไป **แจกจ่ายให้ประชาชน** และทำสัญญาซื้อขายระยะยาวกับผู้ผลิต แต่หากไฟฟ้าเป็นสินค้าโภคภัณฑ์ในตลาดซื้อขายไฟฟ้าเสรี จะมีกลไกที่กำหนดการซื้อขาย ซึ่งผู้ผลิตหรือผู้ขายไม่จำเป็นต้องขายให้รัฐหรือ

หน่วยงานของรัฐเพียงรายเดียว อาจจะทำให้กับบริษัทเอกชนที่จะกระจายไฟฟ้าให้กับรายย่อยอีกทอดก็ได้
อย่างไรก็ตาม ระบบสายส่งมักจะยังอยู่ในความดูแลของหน่วยงานภาครัฐ

บริษัท บ้านปู เพาเวอร์ จำกัด (มหาชน) (BPP) ในฐานะผู้ผลิตไฟฟ้าชั้นนำในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ที่มุ่งขยายกำลังผลิตไฟฟ้าที่มีคุณภาพ (Quality Megawatt) ตามกลยุทธ์ Greener & Smarter ด้วยสมดุลของพอร์ตธุรกิจจากทั้งพลังงานความร้อน (Thermal Power Business) และพลังงานหมุนเวียน (Renewable Power Business) ดำเนินธุรกิจไฟฟ้าใน 8 ประเทศ ทั้งในไทย สปป.ลาว จีน อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น เวียดนาม ออสเตรเลีย และสหรัฐอเมริกา ได้เรียนรู้และศึกษาตลาดซื้อ-ขายไฟฟ้าในแต่ละประเทศ ทำให้เข้าใจและเห็นถึงลักษณะเฉพาะของตลาดไฟฟ้าที่แตกต่างกัน

ตลาดไฟฟ้าในต่างประเทศ

“ในตลาดที่มีการแข่งขันสูงอย่างตลาดไฟฟ้าเสรี ตัวอย่างเช่นในประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และญี่ปุ่น ราคาไฟฟ้าจะสะท้อนต้นทุนการผลิตที่แท้จริง เนื่องจากผู้ผลิตที่มีอยู่หลายรายในตลาดจะแข่งขันกันในด้านราคา และพยายามควบคุมต้นทุนการผลิตไฟฟ้าของตัวเองให้ได้ต่ำที่สุด ซึ่งสุดท้ายแล้วจะส่งผลประโยชน์ต่อผู้บริโภคที่จะได้ใช้ไฟฟ้าในราคาที่สมเหตุสมผล” ดร.กิริณ ลิมพยอม ซีอีโอ บมจ.บ้านปู เพาเวอร์ กล่าว “ผู้ผลิตไฟฟ้าหลายรายเป็นทั้งผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่ายด้วย โดยภาครัฐก็จะมีส่วนร่วมในการเข้ามาบริหารจัดการระบบการซื้อ-ขายไฟฟ้าและมีมาตรการต่างๆ เพื่อป้องกันไฟฟ้าขาดแคลนหรือดับ”

ในแง่ของการเปลี่ยนผ่านไปใช้ทรัพยากรหมุนเวียนอย่างแสงอาทิตย์หรือลมนั้น ปัจจุบันต้นทุนการผลิตมีแนวโน้มถูกลงจนถึงระดับที่สามารถแข่งขันในตลาดได้ หากมาพร้อมกับกับเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับระบบกักเก็บพลังงานไฟฟ้าหรือแบตเตอรี่ การใช้ไฟฟ้าที่ผลิตจากพลังงานหมุนเวียนก็จะขยายตัว เมื่อผนวกกับความต้องการใช้ไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้น ทำให้มีการแข่งขันด้านราคาจากฝั่งผู้ผลิต ซึ่งอาจส่งผลให้ผู้บริโภคได้ใช้ไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียนในราคาที่ต่ำลงเช่นกัน

“เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการผลิตเชื้อเพลิงเพื่อใช้ในการผลิตไฟฟ้าได้ถูกพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ในช่วงปี 2010 เกิดการเปลี่ยนผ่านเชื้อเพลิงที่ใช้ในการผลิต โดยเปลี่ยนจากถ่านหินไปเป็นก๊าซธรรมชาติ จากหินดินดาน หรือ Shale gas ส่งผลให้ราคาไฟฟ้าในตลาดไฟฟ้าของสหรัฐฯ ที่เป็นตลาดขนาดใหญ่มีแนวโน้มโดยเฉลี่ยลดลงเรื่อยๆ ตั้งแต่ปี 2013 เป็นต้นมา นับเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของตลาดไฟฟ้าในสหรัฐฯ เนื่องจากต้นทุนการผลิตไฟฟ้าจากก๊าซธรรมชาติมีราคาถูกกว่าถ่านหิน ซึ่งเหตุการณ์นี้จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วภายในระยะเวลา 5-10 ปี ถ้าไม่ใช่รูปแบบตลาดไฟฟ้าเสรี” ดร.กิริณกล่าวถึงการเปลี่ยนผ่านของเชื้อเพลิงในตลาดไฟฟ้าเสรีของสหรัฐอเมริกา

“ผู้ผลิตไฟฟ้าที่อยู่ในตลาดไฟฟ้าเสรีที่มีการแข่งขันสูง จะมีเป้าหมายในการดำเนินธุรกิจเพื่อตอบรับกับความต้องการของผู้บริโภค หากผู้ผลิตในตลาดรูปแบบนี้ส่วนใหญ่เลือกผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานหมุนเวียนที่มีเสถียรภาพในการผลิตต่ำ ก็จะทำให้สัดส่วนของโรงไฟฟ้าพลังงานถ่านหินหรือก๊าซ ที่มีเสถียรภาพในการผลิตสูงหรือมีความสามารถในการผลิตได้ในปริมาณเท่าที่ต้องการมีจำนวนลดน้อยลงตามไปด้วย ในบางครั้งจะทำ

ให้เสถียรภาพของระบบไฟฟ้าโดยรวมลดลง ส่งผลให้ราคาไฟฟ้าในตลาดมีการปรับตัวสูงขึ้นกว่าปกติเพื่อสะท้อนความเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาไฟดับได้ในบางช่วงเวลา บางตลาดไฟฟ้าในสหรัฐฯ ภาครัฐจะมีการออกนโยบายที่เกี่ยวข้องเป็นช่วงๆ หากกำลังการผลิตสำรองลดลงต่ำกว่าระดับที่กำหนด หรือเห็นว่าในระบบไฟเริ่มไม่มีเสถียรภาพ ก็อาจจะมียุทธศาสตร์ค่าตอบแทนเพื่อจูงใจ (Incentive) ให้กับโรงไฟฟ้าพื้นฐาน เพื่อให้ระบบโดยรวมมีเสถียรภาพมากขึ้น” ดร.กิริณอธิบายเสริม

ขนาดของตลาดกำหนดสภาพการแข่งขัน?

รูปแบบตลาดไฟฟ้าเสรีเหมาะสมกับประเทศที่มีความต้องการใช้ไฟฟ้าสูง และประชาชนในประเทศมีกำลังซื้อสูง รวมถึงมีนโยบายและแผนพลังงานที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจของเอกชน อย่างไรก็ตาม บางประเทศที่มีขนาดเล็กและมีกำลังผลิตไฟฟ้าประมาณ 40,000 - 50,000 เมกะวัตต์ ก็เริ่มเปิดให้มีการแข่งขันเสรีในตลาดแล้ว ตัวอย่างเช่น ประเทศสิงคโปร์มีตลาดแบบประมูลซื้อขายไฟ (Wholesale Market) กำกับดูแลโดยหน่วยงานภาครัฐ แม้จะเป็นประเทศที่มีขนาดเล็ก แต่ด้วยผู้บริโภคมีกำลังซื้อสูง ทำให้สามารถยอมรับค่าไฟในราคาที่แข่งขันกันและไม่มีการอุดหนุนจากภาครัฐได้

สำหรับสภาพตลาดในสหรัฐฯ ออสเตรเลีย และญี่ปุ่น ที่ BPP เข้าไปทำธุรกิจ เราจะเห็นรายละเอียดของตลาดที่มีความแตกต่างกันอยู่บ้าง อาทิ

- สหรัฐอเมริกา เนื่องจากเป็นประเทศที่มีขนาดใหญ่ทำให้มีตลาดแบบประมูลซื้อขายไฟจำนวนมาก แต่ละตลาดมีหน่วยงานกำกับแยกกัน นโยบายจึงต่างกัน ที่น่าสนใจเป็นพิเศษคือรัฐเท็กซัส ซึ่งมีตลาดซื้อขายไฟฟ้าที่ชื่อว่า Electric Reliability Council of Texas (ERCOT) จะมียุทธศาสตร์แยกจากตลาดอื่นชัดเจน และไม่ค่อยได้รับอิทธิพลจากนโยบายส่วนกลางมากนัก เป็นตลาดที่แข่งขันเสรีมาก ราคาแข่งขันสูง เป็นตลาดที่กำลังโตในหลายๆ ด้าน
- ออสเตรเลีย เป็นประเทศที่มีตลาดซื้อขายไฟฟ้าเสรีแบบเรียลไทม์หรือ Spot market ที่ไม่มีการประมูลซื้อไฟฟ้าล่วงหน้า ทั้งนี้ รัฐบาลออสเตรเลียได้ประกาศเจตนารมณ์การปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (Net-Zero Emission) ภายในปี 2593 ส่งผลให้แต่ละรัฐต้องออกนโยบายเพื่อสนับสนุนการผลิตไฟฟ้าที่ใช้เชื้อเพลิงจากแหล่งพลังงานหมุนเวียนเพิ่มมากขึ้น

- ญี่ปุ่น เป็นประเทศหนึ่งที่มีนโยบายด้านพลังงานที่ชัดเจนโดยมุ่งเน้นที่การสร้างสมดุลทางพลังงาน เป็นตลาดที่มีการเติบโตของความต้องการใช้ไฟฟ้า มีนโยบายสนับสนุนพลังงานหมุนเวียนจากภาครัฐ และมีแพลตฟอร์มซื้อ-ขายไฟฟ้า (Energy Trading) ที่เป็นการค้าปลีกให้ผู้ซื้อขายย่อย

รูปแบบของตลาดไฟฟ้าได้สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการใช้ไฟฟ้า ประเภทของพลังงานที่ใช้ในการผลิต รวมถึงมาตรการเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งภาครัฐของแต่ละประเทศก็จะมีส่วนในการกำหนดนโยบายด้านพลังงานเพื่อให้เกิดความเหมาะสมและเกิดประโยชน์ต่อผู้บริโภค ดังนั้น สภาพการแข่งขันในตลาดไฟฟ้า จึงเป็นอีกมิติหนึ่งที่น่าจับตามองว่าจะมีบทบาทอย่างไรต่อความมั่นคงของพลังงานไฟฟ้า ความสมเหตุสมผลทางเศรษฐกิจที่สะท้อนจากต้นทุนการผลิต และความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ก็ต้องพิจารณาสามเหลี่ยมทั้ง 3 ด้านนี้ให้สมดุลกัน

###

เกี่ยวกับบ้านปู เพาเวอร์

บริษัท บ้านปู เพาเวอร์ จำกัด (มหาชน) เป็นผู้ดำเนินธุรกิจผลิตและจำหน่ายไฟฟ้าชั้นนำในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ครอบคลุมประเทศไทย สปป.ลาว จีน ญี่ปุ่น เวียดนาม อินโดนีเซีย ออสเตรเลีย และสหรัฐอเมริกา ด้วยจุดยืนการเป็นผู้นำในธุรกิจพลังงานไฟฟ้าคุณภาพเพื่อโลกที่ยั่งยืน (We ARE Power for the Sustainable World) ตลอดระยะเวลากว่า 20 ปีที่ผ่านมา บ้านปู เพาเวอร์ มุ่งมั่นที่จะพัฒนาศักยภาพในการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อการผลิตไฟฟ้าอย่างมีประสิทธิภาพควบคู่ไปกับการใช้เทคโนโลยีขั้นสูงที่มีความปลอดภัยและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตามกลยุทธ์ Greener & Smarter ด้วยเป้าหมายขยายกำลังผลิตให้ได้มากกว่า 5,300 เมกะวัตต์ ภายในปี 2568

ข้อมูลเพิ่มเติมสำหรับสื่อมวลชน กรุณาติดต่อ:

ฝ่ายสื่อสารองค์กร

ดวงกมล สาสิทธิ์น	061-446-6698	duangkamol_s@banpu.co.th
พนินาท สุทธากาศ	086-846-8264	paninard_s@banpu.co.th

เอบีเอ็ม คอนเนค

ชณัดดา ทองแถว (พลอย)	086-316-3555	chanadda.t@abm.co.th
สาธิตา ศรีรัษฎาภรณ์ (แอม)	085-166-2442	satida.s@abm.co.th